lardır karısı Marie-Claire'le Lozan'da yaşamasına rağmen fırsat buldukça İstanbul'a gelir. Akrabalarıyla eski dostlarıyla buluşup hasret giderir. Karı-koca İstanbul'a çok sık geldiklerinden, Teşvikiye'de bir kat alıp, dayayıp döşediler. Şimdi yılda birkaç hafta da olsa, İstanbul hayatının bir parçası olmaya çalışıyorlar.

Gene böyle bir gelişlerinde, gece yarısı (çünkü ancak o saatte buldum) Necdet'e telefon edip ertesi gün *Dadı*'nın çekimi için hazır olmasını istedim.

Şaşkınlıktan dili tutulan arkadaşım ancak "Ne çekimi? Ben ne oynuyorum?" diyebildi.

"Torun sahibi bir tamirciyi oynuyorsun. Yarın sabah kahvaltıya gel. Hem senaryonu vereyim hem sana rolün ne olduğunu anlatayım" dedim.

Tamirci rolünü oynayacak aktörün hastalanıp yerine birinin arandığını öğrencince yapımcımız Sibel'e "Tam istediğiniz gibi bir oyuncu var. Yarın çekime getiririm" dedim. Sibel de role uygun birini getireceğimi bildiğinden, "tamam" dedi. Böylelikle de, Necdet'in yıllardır süren yeniden aktörlük yapma hevesi kaşla göz arası halledildi.

Necdet, çekim sırasında "ya beceremezsem" korkusuyla çok telaşlandı ve birkaç kez "nereden soktun beni bu işe" diye de bana çıkıştı. Ama iş başarıyla sonuçlanınca da keyfi yerine geldi ve ona yıllar sonra bu heyecanı yeniden yaşattığım için, bana defalarca teşekkür etti.

İşin güzel tarafı, ertesi sabah Necdet, Marie-Claire alışveriş için evlerinden çıkıp Nişantaşı'nda dolaşırken, oralarda çakmak satan biri "Abicim, bugün çekimin yok mu?" diye sormuş merakla. Ertesi hafta Lozan'a dönünce de, onu uydu aracılığıyla izleyen İsviçre'deki dostlarından onlarca tebrik almış. Şimdi de beni gördükçe ya da telefon ettikçe "Bana göre rol varsa hemen geleyim" diyor gülerek.

Dadı'nın çalışmaları bütün yoruculuğuna rağmen bizlere çok keyifli geliyor ve hepimizi mutlu ediyor. Dizinin kamera arkası bana, Dormen Tiyatrosu'nun aile havasını, kulisini hatırlattığı için de ayrı bir tat veriyor. Bu satıları yazdığım şu günlerde *Dadı*'nın ilk on üç bölümü çekilip yayınlandı ve hep birlikte tatile girildi. Ağustos sonunda çekimlere yeniden başlanacağı söylendi. Eğer ilgi böyle devam ederse *Dadı*'yla daha uzun bir süre birlikte yaşayacağız gibi geliyor bana.

Siyaset ve Ben

Bizler için siyasi hayata atılma fikri bana hep yanlış gelmiştir. Bazı partilerden böyle teklifler almamı gülünç karşılamışımdır. Ronald Reagan gibi aktörlerin, bu işi kendi meslekleriyle nasıl bağdaştırdıklarını aklım hiçbir

zaman almamıştır. Oysa Reagan, dünyada aktörlükten siyasete atılmış tek adam değil. Üstelik kendi ülkemizde de oyunculuktan siyasete geçmiş Fatma Girik ve Ediz Hun gibi önemli adlar var. Belki bu benim eksik tarafım ama birinden birinde başarı kazanmış bir kişi, ötekinde pek başarılı olamaz gibi gelmiştir bana hep.

Ailemde de siyasetle uğraşan kimse olmadığı için aile fertlerimle bende "siyaset" kavramı, vatandaş olma çerçevesinden pek dışarı çıkmamıştır. Altmışlı yıllarda, tiyatromun en parlak devrinde, Türkiye oldukça karışık siyasi fikirlerin çarpıştığı bir ülkeydi. Aşırı solcular işi kamplaşmaya kadar götürmüşlerdi. İlk oyunlarımdan birinde oynayan, sonradan da çok yakın dostum olan bir hanım arkadaşımla, o yıllarda ünlü Jorj'un kulisinde yemek yerken karşılaşmış ve bir iki söz etmek için masasına gitmiştim. Daha ilk cümlemi tamamlamaya fırsat bulamadan lafımı ağzıma tıkayıvermişti.

"Biz artık seninle ayrı kamplardayız. Bundan sonra pek görüşemeyiz."

Ne kampından söz ediyor diye düşünmekten kendimi alamamıştım. Onun gibi bir dostu kaybetmek için ne yapmıştım acaba? Biraz toparlanınca ne demek istediğini anladım. O kendini koyu bir solcu olarak görüyor, beni de varlıklı bir aileden geldiğim ve tiyatro patronu olduğum için, o zamanki moda deyimle bir "komprador" olarak tanımlıyordu. O günlerde bütün değer ölçüleri karışmış, kimin ne olduğu belirsiz bir hal almaya başlamıştı. İnsanlar birbirlerini jurnalliyor, fazla hesap sorulmadan kimileri tutuklanıp götürülüyordu. Parası olan bazı kimseler "komünizm" gelecek korkusuyla sağcı partilere yardım ediyor, bu partinin yanı sıra Alpaslan Türkeş'i ve ona inananları, kızılları alt edebilecek tek çare olarak düşünüyorlardı. Bir gün kızılların ülkeyi ele geçirecekleri korkusu, bir epidemi gibi sarmıştı bazı çevreleri... Bu nedenle Halk Partisi de solcu olarak damgalanmış ve bu çevredekiler de Bülent Ecevit'i ileriki yıllarda ülkeyi egemenliği altına alacak komünizmin lideri olarak görmeye başlamışlardı.

Bütün bu anlamsız karmaşanın içinde bir gerçek vardı. Aşırı sol, ülkenin her tarafında hatırı sayılır bir sempati toplamış, Deniz Gezmiş'ler, Che Guevera örneği halk kahramanları olarak görülmeye başlanmıştı. Bu arada büyük sinemacımız Yılmaz Güney de bir devrim kahramanı haline getirilmiş ve ne yazık ki sinemacılığı ikinci plana itilmişti. Oysa ilerici bir sinemacı olarak kalsaydı ülkemiz için büyük şeyler başarabilir, batıya Türk sinemasının yolunu kolaylıkla açabilirdi. Aşırı sol gerçekten güçlenmeye başlamıştı altmışlı yılların sonunda. Daha da güçlenebilir, ülkeyi egemenliği altına alabilirdi. Eğer aralarında parçalanmalar olmasaydı ve türlü fraksiyonlara ayrılıp, çekişmelerle birbirlerini karalamaya başlamasalardı.

Bu arada bizim gibi iki aşırı uç arasında kalanlar, ne yapacaklarını şaşırmış durumda Ecevit'e sarıldılar. Tek umut oydu. Zaten kısa bir süre sonra "Umudumuz Ecevit" sloganı bizlerin tek siyasi düşüncesi haline

geldi. Ülke karmakarışık durumdaydı. Yürüyüşler, çatışmalar, üniversitelerde kamplaşmalar yüzünden ölümlerin yanı sıra gün geçtikçe artan terör havası insanları umutsuzluğa itiyor, çoluğunu çocuğunu bu kamplaşmalardan nasıl kurtaracağını düşünür hale sokuyordu. Parası olanlar çocuklarını dış ülkelere yolluyor ve kamplaşmalardan kurtarmaya çalışıyordu. Hakları da yok değildi. Terör ortaokullarda kadar girmiş, solcu olmayanları solcular, sol eğilimli olanlar ise ötekiler tarafından dövülür hatta öldürülür hale gelmişti. Hele ne solcu ne sağcı olanlar her iki tarafın hedefi olmuş, her iki taraf da o insanlara kendi düşüncelerini kabul ettirmeyi vatani bir görev olarak görmeye başlamıştı.

Bütün bu kargaşa içindeki eğitim sistemi fena halde zarar görmüş, mezun olanlar yarım yamalak bilgilerle sözüm ona eğitilmiş olarak diplomalarını almışlardı. Ülke, içinden çıkılmaz, gitgide giriftleşen bir kaos içindeydi. Mecidiyeköy'deki evimde, her akşam silah seslerini duymak olağan hale gelmişti. Terör dün de on altı can aldı gibi haberleri okumaya alışmıştık. Bu sayı onun altına düştükçe sevinir hale gelmiştik. Durum vahimdi. Hem de çok vahimdi. Hepimiz "Bu ülkenin hali ne olacak" diye kara kara düşünüyorduk. Tabii bu arada kendi halimizin ne olacağı da bizleri fena halde telaşlandırıyordu.

Ecevit hükümeti ikinci kez başarısız geçen yönetimini bırakmıştı. "Umudumuz Ecevit" daha önce de söylediğim gibi "Umutsuzluğumuz Ecevit" olmuştu. Vazgeçemediğimiz Süleyman Demirel, yine başa geçmişti. Türkiye iç savaşın eşiğindeydi artık. Zaten bir çeşit iç savaş, mahalle aralarında, üniversite kampüslerinde, kurtarılmış bölgelerde sürüp gidiyor, bu anlamsız çarpışmalarda ölenlerin sayısı gün geçtikçe kabarıyordu.

Her iki Ecevit hükümeti zamanında da özellikle sanatçılar, onun sanat olaylarına daha bir titizlikle yaklaşacağına ve Türkiye'deki sanat hayatının adamakıllı yeşereceğine inanmışlardı. Doğal olarak ben de bunlardan biriydim. Ecevit gibi sanatçı ruhlu bir insanın, bir şairin sanata ve sanatçıya yakın olması doğal bir şeydi. Başka türlüsünü düşünmek olanaksızdı. Oysa "Umudumuz Ecevit" bunun aksini kanıtlamıştı. Ne bir sanatçıyla görüşmüş ne bir tiyatronun kapısından içeri girmiş ne de sanatçıları koruyacak bir yasanın öncülüğünü yapmıştı. Onun yönetimi zamanındaki kültür etkinlikleri büyük ihmale uğramış hatta zarar görmüştü. İşin kötüsü 2000-2001 yıllarındaki üçüncü başkanlığı devrinde kültür hayatımız yine baltalanmakta, onun seçtiği kültür bakanı yine pot üstüne pot kırmaktadır.

Kültür Bakanlığı'nın en büyük fiyaskolarından biri de İstanbul Kültür ve Sanat Vakfı'nın Ayazağa'da yaptırdığı kültür merkezini "Bunu siz yapamazsınız, biz yapacağız" diyerek elinden alması ve öyle battal bırakmasıdır. Bugüne kadar çoktan bitmesi gereken inşaat, unutulmuş bir vaziyette Ayazağa'da kaderini bekleyip duruyor.

Ecevit'in aksine sanatçı olmayıp sanat ve sanatçıyla ilgilenen politika yıldızlarımız arasında İsmet İnönü, İhsan Sabri Çağlayangil, Süleyman

Demirel ve Turgut Özal başı çeker. Özal, elinden geldiği kadar her oyuna gider ve sahne gerisine gelip sanatçıyı kutlamayı da ihmal etmezdi. Yazarları, yönetmenleri ve sanat danışmanlarını koruyan telif hakkı yasası, Turgut Özal'ın ısrarıyla onun başbakanlığı sırasında çıkarılmıştı. Yasaya göre bu sanatçılar, aldıkları ücretlerin bir bölümünü vergiden de muaf tutabiliyorlar.

Bülent Ecevit'in hiçbir sanatçıyla görüşmemesi herkesi çok şaşırtan bir olay. Onun gibi sanatçı birinin, Çek Cumhurbaşkanı Vaclav Havel gibi, sanatçılara daha yakın olacağı, devletin bir sanat politikasının gündeme gelmesinde ısrar edeceği beklenirken, o bunların tam aksine Türkiye'de sanatın varlığından haberi yokmuş gibi davranmayı tercih etti. Ya da sanatçılar yüz bulur diye öyle görünmek istedi. Bu konuda Tansu Çiller'le yarışa girmiş gibi Türkiye'deki sanat olaylarını yok gibi görmek rahatına geldi. Öte yandan Turgut Özal, Süleyman Demirel, İhsan Sabri Çağlayangil, Mesut Yılmaz, Bedrettin Dalan, Ali Müfit Gürtuna, Erdal İnönü gibi çeşitli partilerden, çeşitli politikacılar, siyasi görüşleri ne olursa olsun, bizlere hep sanatçının yanında olduklarını hissettirdiler ve randevu isteklerimizi hiç reddetmediler.

Ecevit kendisi gibi sanatla fazla ilgisi olmayan bir Kültür Bakanı bulmuş, tiyatroyla birlikte opera ve balenin göz göre göre yozlaşmasına, hatta yok olmasına göz yumar hale gelmişti. Kültür Bakanımızın İstanbul operasının başından Yekta Kara'yı alıp yerine başkasını koymasını kabul edebilirim ama yeni gelenin Yekta gibi değerli bir opera yönetmenine, Osman Şengezer gibi dünya çapında bir dekor tasarımcısına ceza olsun diye iş yaptırmamasını anlamama olanak yok. Cezayı onlarla birlikte bize de vermeye hakları var mı? Üstelik başa geçer geçmez, sırf Yekta ile Osman'ın adlarıyla gerçekleşti diye *Samson ve Dalila* operasını dört temsilden sonra repertuardan kaldırıp, dekorları yok etmek, ortaçağdan kalma bir yöntem gibi geliyor bana. Bu muydu "umudumuz Ecevit?" ten beklediğimiz? Bu da mı gelecekti başımıza, yirmi birinci yüzyılda? Devlet Tiyatrosu'nun başına getirdikleri kimsenin yolsuzluktan tutuklanması olacak şey mi? Bugüne kadar bir tiyatronun başında olan bir insan yeteneksizlikle, kötü yönetimle, insanları kayırmakla hatta belki suiistimalle suçlanmıştır ama dünyanın hiçbir yerinde Devlet Tiyatrosu gibi yıllardır saygınlığını korumuş bir kuruluşun başındaki adam, makamından alınıp apar topar cezaevine götürülmemiştir. Hadi götürüldü diyelim. Onu oraya atayan yetkilinin, bizlerden yanlış kimseyi oraya getirdiği için özür dilemesi gerekmez miydi? Oysa herkes hiçbir şey olmamış gibi davrandı ve Devlet Tiyatrosu, Devlet Tiyatrosu olalı en aşağılayıcı günlerini yaşadı. Oraya inanmış, hayatını oraya göre ayarlamış birçok sanatçı şu ya da bu şekilde kendini kuruluştan kurtarmaya kalkıştı. Ama Kültür Bakanı'nın kılı bile kıpırdamadı.

Yıllarını operanın ve Devlet Tiyatrosu'nun var olmasına adayan, Türk kültürüne yararlı olabilmek için ölesiye çalışan Muhsin Ertuğrul'ların,

Belkıs Aran'ların, Melek Gün'lerin, Şahap Akalın'ların, Zehra Yıldız'ların, Ferhan Onat'ların ve onlar gibi artık aramızda olmayan yüzlerce Devlet Tiyatrosu ve Devlet Opera sanatçısının, bir yerlerden bakıyorlarsa ruhları sızlıyor ve "Biz yıllardır bunun için mi çalıştık? Yirmi birinci yüzyılda yaptıklarımız bu hale mi gelecekti?", "Biz Ecevit'ten bunu mu bekliyorduk?", "Yazıklar olsun" deyip duruyorlardır.

Gerçekten de yazıklar olsun.

İşte Öyle Bir Şey

"Gene milli marşımız çalıyor" derdi Osman Şengezer, yetmişli yıllarda Melih Kibar-Çiğdem Talu ikilisinin Erol Evgin tarafından seslendirilmiş "İşte Öyle Bir Şey" adlı ünlü şarkıları çalınınca. Şarkının herkesin ağzında ve kulağında olduğu yıllarda ne Melih'le ne Çiğdem'le ne de Erol'la daha tanışmamıştım.

Egemen Bostancı bana *Hisseli Harikalar Kumpanyası* müzikalini yazmamı teklif edip "Baş erkek rolünü Erol'a oynatalım. Müziklerini de Melih ile Çiğdem'e yaptıralım" dedikten sonra ünlü üçlü yaşamıma girdi ve hayatımın vazgeçilmez parçaları haline geldi.

Melih ve Çiğdem ikilisiyle, *Hisseli*'den sonra *Çöpçatan* ve *Geceye Selam*, Melih'le de daha öce de sözünü ettiğim *Yolun Yarısı* müzikallerini gerçekleştirdik. Erol Evgin ile *Hisseli*'den sonra müziği Ali Kocatepe, sözleri Çetin Akcan tarafından yazılan, benim yazıp yönettiğim *Şen Sazın Bülbülleri*'nin yanı sıra "Esbank'ın 75. Yıldönümü", "Akbank'ın 50. Yıldönümü" ve Londra için hazırladığımız *"Turkish Musical Cavalvade"* gibi birçok yapıtta birlikte çalıştık.

Melih ile ara sıra bir araya gelip "Yahu yeni bir şeyler yapalım" diye konuşmuş hatta biraz ileri giderek bazı işlere de ilk çalışmalarını bile yapmıştık. Örneğin Hülya Avşar için yazdığım parasını Mydonose'dan aldığım halde bir türlü gerçekleşmeyen *Kantocu* adlı müzikalin ilk şarkısını yazmış, Hülya'yla çalışmaya bile başlamıştık. Sonra ne olduysa oldu, o müzikal, Hülya'nın kadro titizliğinden bir türlü gerçekleşemedi ve rafa kaldırıldı.

Yine Melih ile 2000 yılının ortalarında Candan Erçetin'le bir proje konuşmasına başlamıştık. Ama sonraları Yeşim Salkım işin içine girdi. Bir süre onunla buluşuldu ve konuşuldu. Sonra da ses seda kesildi.

2001 yılının haziran ayı başlarında proje yine karşıma çıktı. Bu kez yine Candan Erçetin'e dönülmüş ve benden ünlü şarkıcımızın başrolünü üslenebileceği bir oyun yazmam istenmişti.

90'lı yılların sonunda Londra'da perdesini açan *Mamma Mia* müzikali